ПРОПОРЦИЯНЫ ПАЙДАЛАНЫП ПАЙЫЗДАРДЫ ЕСЕПТЕУ

Санның процентін табу үшін, сол санды 100-ге бөліп, қажет процентке көбейту керек. Басқаша: пропорцияны пайдаланып пайыздарды есептеуге болады.

МЫСАЛ.

1) 200-дің 120% табамыз.

$$200 - 100\%$$
$$x \ - \ 120\%$$
$$x = \frac{200}{100} \cdot 120\% = 2 \cdot 120\% = 240\%.$$

2) 97-нің 30% табамыз

$$97 - 100\%$$
$$x \ - \ 30\%$$
$$x = \frac{97}{100} \cdot 30\% = \frac{97 \cdot 3\%}{10} = \frac{291\%}{10} = 29{,}1\%.$$

3) 0,5-тің 50% табамыз

$$0{,}5 - 100\%$$
$$x \ - \ 50\%$$
$$x = \frac{0{,}5 \cdot 50\%}{100} = \frac{25\%}{100} = 0{,}25\%.$$

4) Оқушы 11 бөлімнен тұратын математика пәні бойынша курстан өтеді. Ол 7 бөлімін аяқтады. Барлық курстың қанша пайызын білім алушы меңгерді

$$11 - 100\%$$
$$7 \ - \ x\%$$
$$x\% = \frac{7 \cdot 100\%}{11} = 63\%.$$

Ондық бөлшекті пайызға түрлендіру қажет болса, онда бөлшекті 100-ге көбейтіп, % белгісін қосамыз.

МЫСАЛ.

1) $0{,}18 = 0{,}18 \cdot 100\% = 18\%;$

2) $0{,}2 = 0{,}2 \cdot 100\% = 20\%;$

3) $73{,}2 = 73{,}2 \cdot 100\% = 732\%.$

Пайыз бойынша санды табу Екі санның пайыздық қатынасын табу үшін**,** бірінші санды екінші санға бөліп**,** нәтижені 100-ге көбейту керек.

МЫСАЛ.

1) 52 саны 400 санының неше пайызын құрайды?

$$400 - 100\%$$
$$52 \quad - \quad x\%$$
$$x\% = \frac{52 \cdot 100\%}{400} = \frac{52 \cdot 1\%}{4} = 13\%.$$

2) Дүкенде жеңілдік болған жағдайда 3900 теңге туратын спорттық футболка 546 теңгеге арзан сатылады. Футболкаға неше пайыз жеңілдік жасалынды?

$$3900 - 100\%$$
$$546 - x\%$$
$$x = \frac{546 \cdot 100\%}{3900} = 14\%.$$